

Šiaulių
akademija

VILNIUS UNIVERSITY ŠIAULIAI ACADEMY

Regionų plėtros institutas / Institute of Regional Development

13-oji tarptautinė tarpdisciplininė mokslinė konferencija

13th International Interdisciplinary Scientific Conference

REGIONAS: ISTORIJA, KULTŪRA, KALBA
THE REGION: HISTORY, CULTURE, LANGUAGE

SANTRAUKOS / SUMMARIES¹

2024 m. gegužės 16–17 d. / 16th–17th May, 2024

Šiauliai, Lithuania

¹ Tekstai neredaguoti. / The texts have not been edited.

KONFERENCIJOS MOKSLINIS KOMITETAS
SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė / Chairperson – doc. dr. / Assoc. Prof. Dr Regina KVAŠYTĖ (*Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Lietuva / Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania*)

Nariai / Members:

dr. / Dr Juris CIGANOVŠ (*Latvijos karo muzejus, Latvija / Latvian War museum, Latvia*)

doc. dr. / Assoc. Prof. Dr Vita JUKNEVIČIENĒ (*Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Lietuva / Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania*)

prof. dr. / Prof. Dr Mihaela KOLETNIK (*Mariboro universitetas, Slovėnija / Maribor University, Slovenia*)

doc. dr. / Assoc. Prof. Dr Vladimir LEGAC (*Zagrebo universitetas, Kroatija / University of Zagreb, Croatia*)

prof. dr. / Prof. Dr Artūrs MEDVECKIS (*Rygos tehnikos universiteto Liepojas akademija, Latvija / Rīga Technical University Liepāja Academy, Latvia*)

doc. dr. / Assoc. Prof. Dr Monika POKORSKA-IWANIUK (*Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija / Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland*)

prof. dr. / Prof. Dr Henrihs SOMŠ (*Daugpilio universitetas, Latvija / Daugavpils University, Latvia*)

dr. / Dr Anna STAFECKA (*Latvijos universiteto Latvių kalbos institūtas, Latvija / University of Latvia, Latvian Language Institute, Latvia*)

prof. dr. / Prof. Dr Rita Regina TRIMONIENĒ (*Vilniaus universitetas, Lietuva / Vilnius University, Lithuania*)

prof. dr. / Prof. Dr Rytis URNIEŽIUS (*Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Lietuva / Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania*)

doc. dr. / Assoc. Prof. Dr Jolanta VASKELIENĒ (*Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Lietuva / Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania*)

Una BĒRENTE

University of Latvia, Rīga, Latvia

**DECORATION TYPES OF ETHNOGRAPHIC SLEIGHS
FROM THE 19TH CENTURY TO THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY**

Runner based vehicles – sledges and sledges – played a decisive role in the mobility of farmers during the snowy period of the year during the 19th and 20th centuries. Sledges were a means of everyday work, but sleighs were used only for ceremonial outings. The types of sleigh decorations are the carved, chopped and turned ornaments on the wooden exterior of vehicles, colored drawings, painting, metal forgings and castings, as well as the interior upholstery. The purpose of the report is to analyze the material and written sources, to study the historical development, typology, production and chronology of use of the sled transport. Regional influences, the development of artisans, the materials available to them and the professional performance of the craftsman play an important role. A farmer could make a winter sleigh or honor sleigh in his homestead or order it from a craftsman. Initially, the sled was made of two parts. They were based on a work sled, on top of which a removable or non-removable superstructure was placed – a “tub” (Latvian – *kulba*). Since the mid-19th century sleighs began to be made as a continuous construction. In order to emphasize the luxury of the sleigh, it was initially decorated with various wood carving ornaments on the sides and the backrest. In the mid-19th century, the sleigh was decorated with monochrome, and later – also polychrome coloring. In the second half of the 19th century, sleighs began to be made by woodworkers specializing in the manufacture of vehicles. A variety of ornament and color was introduced in the decoration of the outer plane of the sides and rear of this sleigh. Iron forgings, which were functionally necessary in the basic construction of the sledge, were also made more and more decoratively. Elements of urban sleigh design were introduced into the style of decorations: leather and fabric upholstery, brass castings.

Laimutis BILKIS

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius, Lietuva

**ISTORINĖS LINKMENŲ PARAPIJOS OIKONIMŲ KAITOS BRUOŽAI:
*TIKMENAI, *TIKMINAI → RUKŠĖNAI**

Plačiau patyrinėjus neišlikusius Linkmenų parapijos XVIII a. gyvenamųjų vietų vardus išryškėjo būdingiausi jų raidos bruožai: substituciniai modeliai, kilmė, kaitos (išnykimo) priežastys ir pan. (žr. Laimutis Bilkis. *Neišlikę Linkmenų bažnyčios XVIII amžiaus metrikų oikonimai*, <http://iki.lt/laimutis-bilkis-linkmenu-oikonimai-monografija-2023/>). Išnykusiais tuomet laikyti oikonimai, fiksuoti XVIII a., bet nežinomi gyvojoje kalboje tarpukariu ir vėlesniais laikais. Tačiau už tyrimo ribų dar liko keletas chronologiškai sunkiau apibrėžiamų dabar jau nevarojamų vietovardžių, praturtinančių lietuvių toponimiką ir antroponimiką naujais duomenimis. Vienas iš tokių atvejų – dabartinio kaimo vardo

Rukšėnai senesnis istorinis variantas, istorijos šaltiniuose užrašytas kaip *Siolo Thyknińskie* /*Siolo Thykmiskiego*, *siola Thykninskiego/siola Thyknienskiego*, *siola Thykninskiego/siola Tykninskiego* (1554 m.), *Siolo Tykmianskie* (1636 m.), *Wies Tynkmianj* (1732 m.), *Tykmiány feu Rukfzány* (1744 m.), *de Tikmiany* (1752 m.), *Wies Rukszany v. Tykmiany* (1761 m.). Šio kaimo vardų kaita atspindėta ir 1935 m. sudarytoje Rukšėnų kaimo žemės vardyno anketoje: *Rukšėnai'*, *kitaip: Tikmenai'*.

Istorijos dokumentų duomenys rodo, kad šis variantas buvo pirminis, vartotas iki XVIII a. vidurio, kolei įsigalėjo kitas vardas *Rukšėnai*. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo 1761 m. šaltiniuose daugiau neminėtas variantas vietinių gyventojų atmintyje išliko net iki tarpukario, kai surašant žemės vardus paaiškinta, kad jis žinomas senesniems gyventojams, o jaunesni jo neatsimena.

Remiantis istorinių užrašymų analize galima rekonstruoti dvi labiausiai tikėtinas lietuviškas oikonimo formas **Tikminai* arba **Tikmenai*, galinčias rodyti lietuvių kalboje buvus dvikamienį asmenvardį **Tik-minas* ar **Tik-menas*, iš kurio galbūt ir kilo šis istorinis kaimo vardas. Kamieną *Tik-* gali atspindėti liet. pvd. *Tikáiza*, *Tikùšis*, *Tikužis*, *Tikutis*, pr. avd. *Tichant*, *Thikune*, *Na-ticke*, *Kal-tiko*. Kamienai *-min-*, *-men-* paliudyti daugelyje baltų asmenvardžių (liet. *Miñ-gėlas*, *Miñ-tautas*, *Miñ-tautas*, pr. *Minne-gaude*, *Gayle-minne*, liet. *Men-tautas*, *Meneikis*, *Men-gėla*, pr. *Menike*, *Alke-menne*).

Paulius BIRGIEL

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

LIETUVOS PILIETYBĖS PRIPAŽINIMO PROCESAS BIRŽŲ APSKRITYJE TARPUKARIU

Oficialūs statistiniai duomenys pateikiami 1923 metų Lietuvos gyventojų surašyme suponuotų, kad Biržų apskritis tarpukariu turėjo pasižymėti santykinai didžiausių lietuvių tautybės asmenų skaičiumi valstybiniu lygiu. Tiesa, daugelis vietos gyventojų, ypač pradiniu nepriklausomybės periodu, sunkiai galėjo save tapatinti pagal tautybės arba valstybinės narystės kriterijus. Tapatybės pokyčiams Biržų regione darė įtaka ir artima kaimynystė su Latvija. Pasienio sritis buvo veikiamą lietuvių ir latvių tautinės asimiliacijos procesų, ne tik dėl Tarptautinės arbitražo komisijos 1921 metais nustatytų valstybinių ribų, kurios ne visada buvo suderinamos su gyventojų palaikomais socialiniais ryšiais. Šių tautybių platesnei integracijai buvo palanki ir XX a. 3 dešimtmečiu vykusią vietos gyventojų migraciją, darbo paieškos motyvais, į sparčiau ekonomiškai besivysčiusį Žiemgalos regioną, taip, Lietuvos valdžios organų manymu, keliant pavojų lietuvių išlaikymui. Pasienio regioną nuodugniau stebėjo ir policijos įstaigos, baiminantis, kad per sieną su Latvija į šalį gali patekti nepageidaujamos svetimšalių grupės. Šias, nepatikimos laikysenos ar tariamai kenksmingas kraštui, grupes siekta pašalinti iš valstybės teritorijos.

Atsižvelgdama į šių aplinkybių įvairovę, Lietuvos valstybė siekė sukurti pasienio srityje palankią lietuvių vystymosi aplinką, ribojant kitų etninių grupių apsigyvenimą. Pranešimu bus siekiama nuodugniau apžvelgti Lietuvos valdžios institucijų vykdytą pilietybės teikimo klausimų priežiūrą Biržų

apskirtyje, galėjusią lemti gyventojų nuolatinio įsikūrimo aspiracijas. Ketinama plačiau pažvelgti į etninio diferencijavimo pobūdį valstybinės narystės pripažinimo procesuose, išskiriant pagrindines grupes, įprastai susidūrusias su pripažinimo proceso biurokratiniais sunkumais, įvertinti žemesnės grandies institucijų, tarp jų ir valsčiaus valdybų, vaidmenį sprendžiant dėl pretenduojančių asmenų valstybinio lojalumo. Taip pat bus aptariamas ir įprastai su pragmatiniais poreikiais siejamas įpilietinimo siekusių asmenų santykis su valstybine naryste.

Lina BIVAINIENĖ

Vilniaus kolegija, Vilnius, Lietuva

KOMUNIKACINĖ ATMINTIS IR RAIŠKA FORMUOJANT MIESTŲ ĮVAIZDĮ

Šiuolaikiniame globalizacijos kontekste miesto įvaizdžio formavimas aktualizuojamas naujai pasitelkiant komunikacinę atmintį. Mokslinėje literatūroje pažymima, kad komunikacinė atmintis apima įvykius, susijusius su netolima praeitimi, ir kuri yra perduodama dažniausiai kaip žodinė tradicija kasdienės komunikacijos metu (pvz., su šeimos nariais), tačiau tai nėra tiesiog istorija, greičiau *storytellingo* (istorijų pasakojimo menu) pagrįstas konceptas. Komunikacinės atminties naratyvo vientisumas, chronologija padeda ir įprasmina miesto įvaizdžio raišką.

Šiame pranešime aptariama komunikacinės atminties raiška miesto įvaizdžio formavime. Miesto įvaizdžio formavime aktyviai dalyvauja žmonės. Miesto įvaizdis vis dažniau kuriamas labai sudėtingoje paslaugų ekosistemoje, kurią lengvai veikia išorinės aplinkos elementai. Vartotojų savybės lemia, kaip miestas suvokiamas, patiriamas ar vertinamas, t. y., kokią istoriją pasakoja.

Vigmantas BUTKUS

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, Lietuva

LIETUVA KAIP „ANTROJI TĖVYNĖ“ EMILIJOS PRŪSOS KŪRYBOJE

Pranešimas skirtas analizuoti lietuviškąją tematiką latvių rašytojos Emilijos Prūsos (*Emīlija Prūsa*, 1878–1950) kūryboje. Su Lietuva ją siejo asmeninis ryšys: buvo ištekėjusi už lietuvių, 1918–1922 m. gyveno Lietuvoje. Prūsa yra parašiusi daug straipsnių, skirtų Lietuvos istorijai, lietuvių kultūrai, literatūrai, yra parengusi ir išleidusi pačios versta lietuvių prozos antologiją *Lietuva sveikina* (*Lietava sveicina*, 1935), kurioje latvių skaitytojui pristato daugiau nei pusšimtį lietuvių rašytojų.

Didelis dėmesys Lietuvai skiriamas rašytojos grožiniuose kūriniuose: eilėraščiuose, apsakymuose, romane *Kunigas Kairys* (*Kunigass Kairis*, 1930), šio romano motyvais sukurtoje pjesėje *Baltasis raitelis* (*Baltais jātnieks*, 1935). Lietuviškoji tematika kūriniuose atskleidžiama įvairiais rakursais ir aspektais: pradedant istoriniu, politiniu, baigiant emociniu, melodramatiniu. Į veiksmą

nevengiama įtraukti istorinių asmenybių, pavyzdžiui, kaip epizodiniai apsakymų veikėjai pasirodo Mečislovas Davainis-Silvestraitis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Jonas Basanavičius, o vieno apsakymo pagrindiniu personažu tampa Vincas Mickevičius-Kapsukas. Daug dėmesio kūrinuose skiriama Vilniui, kuriam jaučiama aiški autorinė simpatija: jis poetizuojamas, jautriai ir suinteresuotai vaizduojamas jo likimas istoriškai permainingais 1918–1920 metais.

Emilija Prūsa, skirtingai nuo kitų apie Lietuvą ir lietuvius rašiusių latvių autorių, Lietuvos tematiką, jos problemas jaučia, išgyvena ir perteikia daug autentiškiau, mato jas ne stebėtojo iš šalies žvilgsniu, bet tarsi „iš vidaus“. Ne veltui Lietuvą rašytoja vadino „antrąją tėvyne“.

Viktors DĀBOLIŅŠ

University of Latvia, Institute of Latvian History, Rīga, Latvia

THE 1597–1599 SUBSISTENCE CRISIS IN LIVONIA AND GRAND DUCHY OF LITHUANIA

In Latvian historiography, the social history of interwar period between Livonian war (1558–1583) and Polish-Swedish war (1600–1621) has been seen in light of recovery from the wounds of war. Undisturbed by wars, economic recovery was hastened by the unforeseeable demand for Baltic grain in western markets. This allowed Riga merchants and landlords to amass resources and fill their granaries. Until the fateful 1600–1603 when war, famine and plague broke out one by one, excess mortality in Livonia was sporadic. By examining the accounts of St. George's Hospital and Riga City Treasury, I am arguing that 1597–1599 subsistence crisis was the most fatal peace time crisis, which affected large populations in Livonia and particularly Grand Duchy of Lithuania. In the most critical 1599 year, hundreds of malnourished peasants and city dwellers were forced to flee their homes in search for relief. This paper maps the possible scale of the crisis by examining the list of admitted poor inmates at St. George's Hospital in 1599 and tests the theory about inflation as major catalysis of this hardly documented episode in the social histories of modern Latvia and Lithuania.

Inese DĀVIDSONE

University of Latvia, Rīga, Latvia

MAGICAL REALISM, AS A METHOD OF ANALYSIS IN ARAB LITERATURE OF THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY, ALLOWS FOR UNDERSTANDING WOMEN'S IDENTITY AND THE ILLUSIONS OF ISLAMIC FEMINISM

Elements and symbolism encountered in Arab literature from the second half of the 20th century provide insight into Islamic teachings and traditions, as well as introduce a spiritual dimension of religion. However, often in Arab sub-literature, within the framework of my research, in the works of authors influenced by the second wave of feminism, stories are literary fantasies and encompass

various themes and motifs, not only religious ones. Islamic symbolism and metaphors are used to express thoughts on love, spirituality, and the meaning of life. In my analysis, I utilize the method of magical realism, examining questions of boundaries, blending, and transformations, aiming to reveal a deeper and truer reality than what realistic techniques illustrate. This allows for expressing complex thoughts on identity, social issues, female identity, and human experience in general. These elements serve as metaphors and symbolism, aiding in understanding and interpreting the world in a new and unconventional way. Magical realism combines a realistic plot with fantastical elements or even magic, thus creating the impression that events from the fantastic world occur in the real world, offering readers and feminist authors new ways to view reality, religion, and world events. I seek to demonstrate that the use of magical realism in 20th-century Arab literature enhances the goals of authors, especially Arab women, as it allows them to change dominant discourses on Arab identity and, in their own way, reconstruct the national identity of Arab women in the diaspora. Author Raja Alema in her work “Fatma” employs elements of magical realism to criticize patriarchal views and practices in Saudi Arabian society. When the fantastical and the real merge, a mysterious Universe is formed, in which different times and spaces blend together to challenge contemporary society's assumptions about gender, gender ideology, and feminist issues. Elements of magical realism can be diverse and encompass various fantastic phenomena, such as enchantment, supernatural power, realms of the dead, mythical creatures, or other surprising events and phenomena. These elements are placed within a realistic environment, creating a sense that the fantastic and the real merge in one harmonious world. Through this work, I will highlight the significance of the narrative of magical realism in formulating the identity of Arab women reflected in 20th-century literature.

Laurynas GIEDRIMAS

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

1795-ŪJŲ ŠIAULIEČIAI: KIEK MIESTIETIŠKAS BUVO JŲ GYVENIMAS?

Pranešime pristatoma Šiaulių miesto ir Šiaulių apskrities miestų, miestelių ir kaimų gyventojų šeimų sudėties lyginamosios analizės, atliktos remiantis V Rusijos imperijos gyventojų revizijos, duomenimis, rezultatai. Pasitelkiant istorinėje demografijoje įsitvirtinusią Hammelio ir Lasletto (1974) tipologiją, šeimos klasifikuotos į viengungių, bešeimių, branduolines, išplėstines ir sudėtines. Kadangi istoriografijoje vyrauja požiūris, jog dėl jautrumo epidemijoms ir badmečiams, dėl dažnesnio gyvenimo iš ne žemės ūkio veiklos (vertimosi amatais ir prekyba) miestų gyventojams dažniau buvo būdingos branduolinės šeimos ir šeimos nekūrimas apskritai, keltas klausimas, kiek Šiaulių mieste (apskrities centre) buvo labiau būdingos branduolinės šeimos ir viengungystė, nei kituose apskrities miestuose, miesteliuose ir kaimuose, taip pat – kituose Europos miestuose. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad šiauliečiams buvo žymiai labiau būdingos branduolinės šeimos, nei kaimo ir miestelių

gyventojams, kas patvirtina, jog Šiauliai XVIII a. pabaigoje buvo didelio Lietuvos mastu pirklių ir amatininkų susitelkimo vieta. Tačiau kita vertus, šiauliečius stipriau paliesdavo nederliaus metai, epidemijos, todėl jiems buvo sunkiau išnaudoti savo biologinį reprodukcinį potencialą ir tuo šiauliečių gyvenimas neretai buvo panašus ne tik į kitų priešindustrinių Europos miestų gyventojų gyvenimą, bet ir į skurdžių, bežemių provincijos gyventojų gyvenimą.

Simona GLAZAUSKAITĖ

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

ŠIAULIŲ TAPATUMO PAIEŠKOS: TARP ŽEMAITIJOS IR KURŠO REGIONŲ

Lietuvos etnografinių regionų žemėlapyje – Šiauliai priskirti Žemaitijai, ribojasi su Aukštaitija. Pereinamojoje zonoje esančių šiauliečių tapatumas susiduria su įvairiomis istorinio-etninio regiono problemomis. Tai patvirtina 2022 m. apklausa, kurioje klausta – su koku regionu šiauliečiai save identifikuoja, ir jos rezultatai, kur didžioji dalis atsakusių save tapatina su Žemaitija, kiti pasirinko Aukštaitiją, Žiemgalą, *Šiaulius*.

Kuršas – Šiaulių tapatumo klausime, pasirinktas neatsitiktinai. Jie susiję nuo viduramžių, ypatingai XVI–XVIII a. teritoriškai, politiškai ir pan. buvo artimi. Įvairių Šiaulių–Kuršo sąsajų yra šių laikų perspektyvoje, pvz., Šiauliai tam tikrais atvejais priskiriami ir Palatvės regionui bei Europos Sąjungos dirbtinai sukurtame pasienio euroregione „Saulė“, į kurį patenka Šiauliai ir Kuršas. Šie ir kiti Šiaulių ir Kuršo ryšiai bus aptarti pranešime.

Pranešimo tikslas apibendrinti istoriografinę informaciją apie Šiaulių žemaitiškumo tapatumą bei labiau išryškinti pamirštas šio miesto sąsajas su Kuršu ir su tuo susijusius klausimus. Stengiamasi palyginti situaciją Kurše, kaip latviai sprendė istorinių regionų ir jų periferinių zonų suderinamumą?

Cristina GUDIN

University of Bucharest, Bucharest, Romania

ASPECTS REGARDING THE VOTING SYSTEM IN ROMANIA IN THE MODERN ERA

The communication aims to present the evolution of the voting system in Romania in the 19th century by highlighting the social and political context that led to the transition from one stage to another. In the modern era, in Romania, the participation in the political life of the inhabitants was conditioned by the economic situation, citizenship, gender, age, legal record. Thus, the right to vote was granted only to men who had reached the age of 21 and who were engaged in honorable and profitable economic activities. The possession of citizenship by birth or naturalization was added, as well as the condition of not having seriously violated the laws of the country. Although the electoral body was small, and the

rural population was poorly politically represented even though it was the most numerous, exceeding 80% of the total inhabitants of Romania, it can be stated that, in general, there is a tendency to increase the number of voters. This was achieved in several moments, by reducing the electoral census, but also by expanding the number of professions whose practice ensured attendance at the ballot box without meeting the economic condition. These exceptions were based on the fact that the practitioners of the respective professions (generally liberal professions) were sufficiently trained and politically mature to be able to make a conscious and informed choice without falling victim to manipulation. These, as well as other aspects (among which the comparison of the voting system in Romania with those existing in other countries) will be developed in the communication.

Gintautas JAKŠTYS

Genorolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Vilnius, Lietuva

KARO KASDIENYBĖ VINCO RAGAUSKO DIENORAŠČIUOSE 1940–1945 METAIS *EVERYDAY LIFE OF WAR IN VINCAS RAGAUSKAS DIARES 1940–1945*

Pranešimo autorius siekia kitu aspektu pažvelgti į iki šiol gana menkai tiriamą ir kontroversišką temą – karo metu rašytas Vinco Ragauskio dienoraštis išsiskiria tuo, kad tarnaudamas RA 16-oje Lietuviškoje divizijoje karininku jis rašė savo pastebėjimus ir potyrius karo metu, o ne jam pasibaigus. Gana nuosekliai aprašomi V. Ragauskio potyriai ir pastebėjimai nuo pat Lietuvos okupacijos 1940 iki 1945 m. karinių veiksmų pabaigos bei grįžimo į Vilnių paradui. Dienoraštis pasižymi nepagražintu karių kasdienybės aprašymu, kuris leidžia naujai pažiūrėti į sovietmetį ir Lietuvos karių gyvenimą sovietinėje kariuomenėje Antrojo pasaulinio karo metu.

Gabrielė JASIŪNIENĖ

Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugija; The Heraldry Society (UK)

LDK BAJORŲ (ANT)SPAUDAI XVI–XVIII A.: FUNKCIJA, APSAUGA, TRADICIJA

Antspaudas (lot. *sigillum*) – kietu spaudu (lot. *anulus*) į antspaudinę medžiagą išpaustas fizinio arba teisinio asmens skiriamasis ženklas, kuriuo buvo siekiama patvirtinti dokumento teisėtumą, kontroliuoti ir apsaugoti užantspauduotą dokumentą. Antspaudas ir spaudas kaip šaltiniai svarbūs tiek heraldikos, tiek sfragistikos tyrimuose. Kita vertus, antspaudą galima laikyti ne tik dokumento teisėtumo simboliu, tačiau ir tam tikru kultūros reiškiniu, kuriame galima pamatyti istorijos vingius, identiteto apraiškas, įvairius ryšius ir pan. Per amžius antspaudas buvo neatsiejamas nuo savo savininko. Šiame pranešime pasirinkta atkreipti dėmesį į XVI–XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorams priklausiusius antspaudus bei spaudus. Pranešimo tikslas – aptarti XVI–XVIII a. LDK bajorų spaudų naudojimo ir dokumentų antspaudavimo tradicijas, antspaudų reikšmę

gyvenime ir kultūroje. Taip pat keliamas klausimas, kaip dokumentus tvirtindavo spaudų neturintys asmenys arba kas nutikdavo spaudui po jo savininko mirties? Tyrinėjant šią temą taikyti lyginamasis, literatūros ir šaltinių analizės metodai. Pranešime pristatomi tik reprezentatyviausi, tyrimo temą atliepiantys šaltiniai, kurie priklausė Odachovskių, Gorskių, Sapiegų, Pacų ir kitų giminių atstovams.

Darius JUODIS

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Vilnius, Lietuva

ANTISOVIETINIO PARTIZANINIO PASIPRIEŠINIMO PRADŽIOS LIETUVOJE PROBLEMATIKA REGIONUOSE 1944 METAIS

Antisovietinis lietuvių partizaninis pasipriešinimas prasidėjo ne vienu metu, o skirtinguose regionuose skirtingais 1944 metų mėnesiais. Reiškiny buvo iš dalies organizuotas ir iš dalies spontaniškas. Atsilinkęs SSRS-Vokietijos karo frontas sujaukė daugelio pagrindinių organizacijų planus. Visi pradiniai bandymai (daugiausiai iš pagrindinės lietuvių organizacijos Lietuvos laisvės armija vadovų pusės) suvienyti pasipriešinimą buvo nesėkmingi, todėl kiekvienam regione pasipriešinimas turėjo savitumą tiek organizacine, tiek veiklos prasme. O kilusį spontaniškumą apibūdinti dar sudėtingiau. Sovietų valdžiai prasidėjęs pasipriešinimas buvo iš dalies netikėtas reiškiny, nors sovietinių partizanų, nacių okupacijos metais veikusių Lietuvoje, siunčiamose ataskaitose šis pasipriešinimas buvo nors netiksliai, bet numatytas. Iš pradinio laiko praktiškai nelikę ginkluoto pasipriešinimo dalyvių dokumentacijos (kurios ir realiai mažai būta), todėl vieninteliu rašytiniu šaltiniu iš to laikų yra sovietinių institucijų dokumentai, kurie yra netikslūs faktografiniai ir tendencingi politine prasme. Liudininkų prisiminimai irgi netikslūs nes užfiksuoti praėjus nemažam laiko tarpui. Bet ir iš šių šaltinių matosi pasipriešinimo nevienodumas atskiruose regionuose. Skirtingose vietovėse veikė skirtingų dydžių junginiai, kurie pasirinko skirtingą kovos taktiką. Vienur partizanai aktyviai pasireiškė, vykdė puolamuosius veiksmus prieš sovietų valdžią, kitur laikytasi pasyvios taktikos. Manoma, kad sovietų valdžia yra laikina ir įvyks greiti politiniai pasikeitimai ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Rytų Europoje, kas irgi darė įtaką praktinei veiklai.

Gražina KADŽYTĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, Lietuva

SODO DERĖJIMO APEIGA AUKŠTAITIŠKOSE VESTUVĖSE

Šių metų aktualija – į UNESCO Pasaulio atminties registrą 2023 m. gruodžio 5 d. įtraukta Lietuvos nematerialiojo kultūros paveldo vertybė – rišti šiaudiniai *sodai*. Etnologės Marijos Liugienės dėka ši atgaivinta tautodailės šaka įgijo gausią sklaidą: vyksta *sodų* rišimo edukacijos, įkurta netgi rišėjų asociacija „Dangaus sodai“. *Sodai* tapo reprezentatyvia dovana įvairiomis progomis.

Šiame pranešime norėčiau aptarti mažiau primenamą mūsų etnokultūros atvejį – *sodo vadavimo* apeigą Aukštaitijos šiaurės ir rytų arealo vestuvėse, kuri gyvavo iki XX a 7-8 dešimtmečių. Aukštaitijoje, kaip niekur kitur, dominavo idealiojo gyvenimo pilnatvės, rojaus sodo realijų, apdainuojamų sutinkant atvežamą marčią ir bandant išpirkti jai vietą užstalėje bei naujoje šeimoje (*Lietuvių liaudies dainynas*, t. XI, Nr. 284/305), sutalpinimas į tekstus, užrašytus mūsų aptariamame areale: Salako (Zarasų r.), Vyžuonų, Daugailių, Leliūnų, Sudeikių, Antandrajos, Tauragnų (Utenos r.), Jūzintų, Obelių (Rokiškio r.), Biržų apylinkėse. Greta *Lietuvių liaudies dainyne* pateikiamų rinktinių tekstų yra nuorodų į kitus šios tautosakos teksto variantus jau minėtuose, taip pat – Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Kupiškio, Ukmergės ir Švenčionių rajonuose. Geografinės nuorodos akivaizdžios. Dar daugiau – apeigos žaisme apdainuojamų svečių, *Rygos kupčy*, įvaizdis kartais keičiamas artimesnių vietų vardais: *Laukėm kupčių rokiškėnų – atvažiavo duokiškėnai* (LLD XI, Nr. 305).

Grįžtantis kaip dovana į lietuviškas vestuves (juolab – į tarptautiškas) vizualusis *sodas* dar daugiau grožio bei vertės įgautų palydėtas tautosakos dainyno paveldu.

Robertas KAŽDANAS

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

ŽEMAITIJOS REGIONO MOTERŲ ĮVYKDYTI SMURTINIAI NUSIKALTIMAI: ŠIAULIŲ APYGARDOS TEISMO 1923–1940 METŲ BYLŲ ANALIZĖ

Kriminalinės statistikos analizė suteikia įdomią prieigą atverti tarpukario laikotarpio Lietuvos visuomenės slėpinius, tarp kurių – moterų atlikti smurtiniai nusikaltimai. Įsteigto 1922 metais Šiaulių apygardos teismo arealas apėmė Žemaitijos regioną, o į šio teismo jurisdikciją pateko beveik trečdalis tuometinės Lietuvos Respublikos teritorijos ir populiacijos. Išlikusiuose teismo bylų dokumentuose užfiksuota vertinga informacija apie asmenų patirtus socialinius iššūkius ir visuomenėje vykusius pokyčius.

Tarpukario Lietuvos laikotarpio registruotų nusikaltimų imtyje moterys sudarė apie penktadalį nuteistų asmenų. Moterų atliktos nusikalstamos veikos, kaip nužudymas ar fizinis smurtas prieš asmenį, sukeldavo bei pastaraisiais metais vis sulaukia plataus rezonanso šalyje.

Šio tyrimo objektas – Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu užfiksuoti moterų atlikti gyvybės atėmimo ir fizinio smurto nusikaltimų atvejai, kurie buvo nagrinėti pirma instancija Šiaulių apygardos teisme, šių nusikaltimų struktūra bei nuteistų asmenų socialinės padėties indikatoriai.

Remiantis 1919–1940 metais Lietuvoje galiojusiu Baudžiamuoju statutu, ištirti atvejai buvo suklasifikuoti į žmogžudystės atvejus, su abortu praktika susijusias kriminalizuotas veikas bei į fizinį sužalojimą ir asmens smurtą inkriminuotas veikas.

Iš tarpukario Lietuvos teismų archyvinių bylų masyvo gausiausi išlikę bei menkiausiai fiziškai pažeisti Šiaulių apygardos teismo dokumentai įgalino ištirti, apdoroti ir apibendrinti duomenis apie 554 moterų atliktų nusikaltimų aplinkybes bei vyravusį prozopografinį nuteistųjų profilį. Minėtų

duomenų, ištyrus 515 bylas, palyginimas su nacionalinės statistikos rodikliais leido tyrimo autoriui identifikuoti Žemaitijos regione įvykusių smurtinių nusikaltimų tendencijas ir nuteistų moterų socialinės charakteristikos XX amžiaus 3-iajame ir 4-ame dešimtmėčiuose ypatumus.

Karolina KANIŠAUSKIENĖ

Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Šiauliai, Lietuva

LINGVOSTATISTINIŲ METODŲ PROZOS KŪRINIO AUTORIAUS IDENTITETO NUSTATYMO PAIEŠKA

Identitetas – tai tapatybė, tokia žmogaus savybių visuma, pagal kurią jį galima atpažinti, atskirti nuo kitų (pagal <https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/i/identitetas>).

Teksto autoriaus identifikavimas, gebėjimas atskirti, kuris tekstas ar jo dalis kieno parašyta yra aktualus klausimas tiek teisininkams, tiek ir humanitarams, siekiantiems nustatyti, ar tikrai konkrečių kūrinių parašė būtent tas autorius, kaip manoma. Autorius yra atpažįstamas iš jo bendrųjų (taisyklingumas, grynumas, turtingumas, rišlumas, aiškumas, glaustumas, vaizdingumas) ir specialiųjų (rašybos ir skyrybos klaidos) rašto kalbos savitumų, kurie laikomi identifikaciniais (Žalkauskienė, 2000). Taip pat autorių turėtų būti galima atpažinti ir iš tam tikrų, tam tikro ilgio žodžių, sakinių, tam tikrų raidžių ar sąskambių vartojimo.

Šio pranešimo tikslas – bent minimaliai apžvelgti, kokios unikalios prozos kūrinio charakteristikos galėtų būti būdingos konkrečiam autoriui ir atskleisti rašytojo individualumą. Išsiaiškinus tokias charakteristikas, ateityje būtų galima nustatyti, ar paimti keli kūriniai yra parašyti to paties autoriaus ar ne.

Nagrinėjamos kelios vieno autoriaus grožinės literatūros kūrinio skaitinės charakteristikos: sakinio ilgis (t. y. žodžių skaičius sakinyje), sakinio ilgis atsižvelgiant į žodžių ilgį jame (t. y., raidžių skaičius sakinyje), tam tikrų raidžių skaičius.

Tikrinama, kaip raidžių skaičius sakinyje priklauso nuo sakinio ilgio (nuo žodžių skaičiaus sakinyje), ar egzistuoja koreliacinė priklausomybė tarp šių charakteristikų.

Keliama ir tikrinama hipotezė, kad lietuviškos abėcėlės raidžių dažniai pagal viso kūrinio apimtį yra individualūs kiekvienam autoriui. Šiam tyrimui išskiriamos „ypatingesnės“ lietuvių kalbai būdingos raidės (raidžių grupės): *o, e*, nosinės (*q, e, i, u*) ir ilgosios balsės (*y, ū*), priebalsiai (*č, š, ž*).

Literatūra

Žalkauskienė, A. (2000). Lietuviško teksto autoriaus nustatymo metodikos pagrindai. *Jurisprudencija*, 18(10), 113–121.

Aristea KOLA

University of Michigan, Ann Arbor, MI, USA

**MNEMONIC MIGRATION IN POST-YUGOSLAV LITERATURE: DUBRAVKA UGREŠIĆ'S
“THE MUSEUM OF UNCONDITIONAL SURRENDER”**

In the book “The Museum of Unconditional Surrender”, the museum as a place—an abandoned Soviet museum in Berlin—collects and exhibits a variety of objects that embody collective Soviet memory, where each object indicates an untold story. Similarly, D. Ugrešić uses the museum as a metaphor to delve into her own country, Yugoslavia’s abruptly confiscated past through her diaries, letters, and photographs investigating the reception of historical memory, migration and traumatic experiences. Though Ugrešić, as narrator throughout the book, makes autobiographical references, I argue also that her narrative technique displays a polyphonic mode of writing, where the boundaries of autobiography and fiction, author and narrator, are often blurred. The switching of voices from author to narrator and reverse allows Ugrešić to explore themes of Yugoslav cultural remembrance and fear of forgetfulness, trauma, and loss of identity, while establishing a new self, the struggle of being an exiled writer or, as Ugrešić refers to as the “drama of nonauthenticity”, and so on. In writing about her experience in her autofiction, Ugrešić incorporates the technique of collective biography, that serves her to complete the puzzle of her own past. The constant citation of the authors she considers as a reference point to her aesthetic credo, the postscripts as a form of metatextuality, the incorporation of visual and material memory such as albums, photographs, personal items, and even occasional recipes from her mother, and lastly the typographic setting in her book, are all devices that Ugrešić masterly uses to blur not only boundaries between fiction and autofiction but also blurring of the genres, which makes it difficult to define the genre of “The Museum of Unconditional Surrender”.

Regina KVAŠYTĖ

Vilnius University Šiauliai Academy, Šiauliai, Lithuania

**DICTIONARIES OF LITHUANIAN AND LATVIAN ONOMASTICS:
COMPARATIVE RESEARCH**

Dictionaries of onomastics as special dictionaries in the fields of linguistics are not a homogeneous whole. The report focuses on the dictionaries of personal names (names, surnames, nicknames) and place names in the Lithuanian and Latvian languages. It can be said that there are areas of onomastics that are of interest to scholars of both languages, but the publication of specific dictionaries, as well as their structure and scope, differ. The report discusses dictionaries of onomastics that were published in both countries at the beginning of the 20th century: similarities and differences between the research objects are explored, as well as the presentation of onyms in different lexicographic sources is investigated.

To sum up, it can be said that there are many similarities in both Lithuanian and Latvian onomastic lexicography: dictionaries in the same fields are being published. Only few differences were observed: for example, Lithuanians have a dictionary of nicknames, and in the sample of place-name dictionaries there is a greater variety of publications. Another direction of onomastic lexicography is the rendering of proper words of other countries in the Lithuanian and Latvian languages. Lithuanians have a standardized dictionary of world's place names (all the materials of these dictionaries are now available on the Internet <http://pasaulio-vardai.vlkk.lt>), while Latvians have rules for conveying proper words of various languages (and corpora of more popular personal names and place names arranged according to them). All information is now available online: instructions on the pronunciation and spelling of proper words in other languages (<https://www.personvarduatveide.lv>).

Karīne LAGANOVSKA

Daugavpils University, Daugavpils, Latvia

THE PHENOMENON OF SOVIET PAST MEMORY: SYNERGY OF SOCIAL REALISM, IRONY AND NOSTALGIA BY COMPARING THE TEXTS OF THOMAS BRUSSIG AND PAULS BANKOVSKIS

Today, as generations change, there is a growing interest in the Soviet era, especially in collective and individual memory. Literature is one of the sources of information about this period. Moreover, literature is no longer just a source of individual meaning-making or the identity and consciousness formation. A literary text nowadays is a repository of the codes of the epochal signs. In this context, the paper analyses two novels: the novel “Am kürzeren Ende der Sonnenallee” (*The Short End of the Sonnenallee, published in 1999*) by the German writer Thomas Brussig and the novel “Čeka, bumba & rokenrols” (*Reds, Rats and Rock'n'Roll, published in 2002*) by the Latvian writer Pauls Bankovskis. The writers represent a certain socio-cultural space: Brussig – former East Germany, Bankovskis – Soviet Latvia. Their stories are based on their own experience because the time portrayed in the texts is their youth. The texts realistically describe the life in the 70s–80s of the 20th century. The present research proposes a solution for the interpretation of the text, emphasizing the role of the literary text in encoding cultural memory. For this purpose, two works from the same period were chosen. The focus of the research is on the authors' experience and the interpretation of the meaning of the “text of experience”. Using the applicability of semiotics and phenomenological-hermeneutic methodology, the different approaches of both writers are revealed, reflecting the Soviet period from the perspective of childhood – youth memories. The research methodology is based on the insights of Edmund Husserl (1859–1938), Yuri Lotman (1922–1993), Umberto Eco (1932–2016), Aleida (1947) and Jan (1938) Assmann, Svetlana Boym (1959–2015).

Evija LIPARTE

Individualiai dirbanti laisvai samdoma vertėja, Mērsrags, Latvija

ANTIPAREMIJOS REKLAMOS KAMPANIJOSE LATVIJOJE IR LIETUVOJE: SU COVID-19 PANDEMIJA SUSIJĘ PAVYZDŽIAI

Pasak Latvijos reklamų kalbos tyrėjos Guntos Luočmelės (Ločmele 2010), reklamos kalba turi pragmatinį tikslą – paskatinti asmenį, kuris mato, skaito ar girdi reklamą, aktyviai veikti, todėl veiksmingesnė ir konkurencingesnė bus tokia reklama, kurioje bus kūrybiškai panaudotos ir kalbinės priemonės.

Viena iš kalbinio kūrybiškumo formų yra tradicinių patarlių, priežodžių, frazeologizmų bei žmoniems gerai žinomų citatų perdirbimas suteikiant šiems posakiams naujų reikšmių. Įvairių kalbų tautosakos perdirbinių tyrėjai (W. Mieder, A. Gabryel, D. Zaikauskienė, O. Billere ir kt.) pabrėžia, kad tai nėra naujas, o jau ilgus šimtmečius egzistuojantis reiškinys, kurio rezultatai nuo XX a. pabaigos vadinami antipatarlėmis (vok. *Antispruchwort*, angl. *Antiproverb*), ir kad mūsų laikais antipatarlės plačiai naudojamos būtent žiniasklaidos ir reklamos kalboje. Tiek tautosakininkai, tiek frazeologizmų okazinio naudojimo tyrėjai (pvz., latvių kalbininkai A. Veisbergs, A. Načisčione, D. Liepa) išskiria keletą struktūrinio semantinio transformavimo būdų: prototipinio teksto praplėtimą, redukciją, atskirų elementų pakeitimą, žodžių žaismą, kombinuotą transformaciją.

Pranešime remiantis šiais transformavimo būdais bus apžvelgiamos antiparemijos (t. y. ne tik tradicinių patarlių, priežodžių, frazeologizmų, bet ir autorinių citatų perdirbiniai), kurios buvo panaudotos COVID-19 pandemijos metu kelių reklaminių kampanijų plakatuose Latvijoje ir Lietuvoje: 2020 metų pavasarį (raginant laikytis judėjimo apribojimų ir epidemiologinės higienos reikalavimų) ir 2021 metų pavasarį / vasarą (kviečiant skiepytis nuo COVID-19).

Dangiras MAČIULIS

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

PAMALDŲ LENKŲ KALBA KATALIKŲ BAŽNYČIOSE KLAUSIMAS LIETUVOS PROVINCIOJE 1918–1940 METAIS

Lituanizacija – lietuvių kalbos pozicijų įtvirtinimas – Lietuvos Respublikoje (1918–1940) palietė visas gyvenimo sritis. Katalikų Bažnyčioje taip pat vyko lietuvių kalbos įtvirtinimo procesas, kurį lydėjo lenkų kalbos išstūmimas. Kartais parapijose tarp tikinčiųjų kildavo konfliktai dėl lietuvių ir lenkų kalbų vartojimo pamaldų metu. Istoriografijoje aptarti konfliktai kilę dėl lenkų kalbos vartojimo laikinosios sostinės – Kauno bažnyčiose, tačiau nieko nežinoma apie konfliktus ir įtampas dėl lenkų kalbos vartojimo pamaldų metu, kurie kildavo įvairiose Lietuvos provincijos vietose. Pranešime bus apžvelgiama šių kalbinių konfliktų anatomija, išryškinant konfliktų dalyvių pozicijas, tikslus ir veikimo strategijas; atskleista Lietuvos episkopato bei valdžios pozicija lenkų kalbos klausimu;

bandoma nustatyti konfliktų regioninius ypatumus ir dinamiką – tai siejant su skirtingomis diecezijomis.

Ioan Dragos MATEESCU

University of Bucharest, Bucharest, Romania

NAZISM AND THE REGIONALIST PROBLEM

Our paper is going to analyze the regionalist policies of the Nazi regime and the Nazi party. We are going to answer the following questions, what were the opinions of historical characters like Adolf Hitler, Anton Drexler, Dietrich Eckart about regionalism in Germany, what was the Nazi party politics regarding regionalism, both in opposition and in power.

We are going to concentrate also on another problem meaning the connection between Nazism and regionalism in the German space. It is our point of view that the Nazis had a great advantage because Weimar Germany was a regionalized country. Adolf Hitler, Ernst Rohm, Hermann Goring, Joseph Goebbels, profited to the fact that entire regions in Germany, were very different between themselves from a political and social point of view.

Joseph Goebbels and the Strasser brothers could build an entire Nazi apparatus in Berlin, very different from Hitler's Munich Center. We consider that after the Beer Hall Putsch and Hitler's going to jail, Hitler took advantage of Germany regionalism.

We also believe that the Nazi party had a great advantage from German regionalism, due to the fact, that they could build the political relations with each region government.

It is our opinion that regionalism in Germany was very strong (due to its historical past, World War 1, the results of loosing World War I). The regionalism in Germany had a strong impact upon Nazi politics. The Nazi party had to adapt to each region in part, to its laws, to its cultural character, and German regionalism influenced a lot both the Nazi party and the Weimar Republic.

Daniel Francois MEYER

University of Johannesburg, Johannesburg, South African Republic

FORMULATION AND TESTING OF AN ALTERNATIVE REGIONAL COMPETITIVENESS INDEX (ARCI)

On a global scale, regions compete for investment and the overall development of a region. All regions are unique and have different “push” and “pull” factors. Not all regions are at the same level of development, and not all regions grow at the same pace, resulting in “leading” and “lagging” regions. For the purpose of the research project, a region could be a grouping of countries, a country or a portion of a specific country. This research aims to formulate an alternative regional competitive index

(ARCI) to measure regional competitiveness. Various factors, such as a skilled workforce, capital investment, market size, income, and productivity, are included in the index. The newly developed index will be tested and refined during the research project. The outcomes of the development of the index are important for regional development measurement comparison and strategy development.

Auksė NOREIKAITĖ

Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva

JONINIŲ ŠVENTĖS REIKŠMĖ PALATVIJO SOCIOKULTŪRINĖJE ERDVĖJE

Remiantis 2008–2019 m. keliais etapais surinkta empirine medžiaga Lietuvos ir Latvijos pasienyje, taip pat Lietuvos ir Latvijos periodiniais leidiniais, pasienio gyventojų atsiminimais ir kitais šaltiniais, pranešime bus analizuojama Joninių šventės reikšmė palatvijo sociokultūrinėje erdvėje XX–XXI a. pr.

Joninių šventė yra svarbi tiek lietuvių, tiek latvių etninio ir kultūrinio tapatumo dalis, tačiau atliktas tyrimas atskleidė, kad palatvijo sociokultūrinėje erdvėje ši šventė turėjusi ir etninio riboženklį reikšmę. Daugelyje Lietuvos ir Latvijos pasienio vietovių Joninės ilgą laiką buvo laikomos labiau latvių etninės grupės kultūrine ir etnine išraiška. Toks požiūris galėjo susiformuoti net per kelis amžius: 1) Kurše 1645 m. dekretu birželio 24-oji buvo paskelbta paskutiniąja ūkinių metų diena, kuri galėjo būti švenčiama ir palatvijo vokiečių dvaruose, tokiu būdu lietuviai katalikai ją galėjo suvokti kaip svetimą „kitų“ kultūrinį atributą; 2) Latvijoje Joninės tapo latviškumo simboliu XIX a. I pusėje kartu su prasidėjusiu latvių tautiniu judėjimu ir romantizmo epocha; 3) Jonines kaip latvių nacionalinę šventę įtvirtino tarpukariu paskelbtas įstatymas, suteikęs šiai šventei valstybinį statusą. Savo ruožtu Lietuvoje ir Latgaloje kultūrinė Joninių šventės reikšmė vis menko, nes katalikų kunigai kovojo su senosiomis šventės tradicijomis, o šventė įgavo vien vardynų pobūdį. Visgi lietuvių inteligentija XIX a. pab. Jonines taip pat pradėjo populiarinti kaip atgimstančio lietuviškumo atributą, pvz., organizavo režisuotas Jonines ant Rambyno kalno. Tarpukario Lietuvoje Jonines aktyviai šventė ir jų papročius gaivino šaulių ir jaunaliuvių organizacijos, jos nuosekliai populiarėjo sovietmečiu ir XXI a. pr. gavo valstybinės šventės statusą. Per pastaruosius šimtą metų palatvijo sociokultūrinėje erdvėje galime pastebėti skirtingų modelių Joninių šventę, kuri atspindi įvairius etninius ir socialinius procesus.

Mārīte OPINCĀNE

Daugavpils University, Daugavpils, Latvia

**IRONY IN MEMORIES AS THE SEGMENT OF THE AUTHOR ARTISTIC WORLD VIEW
IN "INSIDE STORY" BY MARTIN AMIS**

Memory is always a selective and discursive activity, which depends on the course of the past update, and therefore autobiographical works have to be evaluated as the art of memorizing, as a creative but not reproductive activity.

His books established Martin Amis as a literary giant of the late twentieth century, but he has struggled to establish a foothold also in the twenty first one. In the 'Inside Story' by Martin Amis memory is always a selective and discursive activity, which depends on the experience of remembering the past.

The book is fairly strictly autobiographical. The narrator is Martin Amis, and he reflects on his life, his career and his inside circle. The structure of the book flits among the memories nonchronologically, suggestive of what remembering the past is actually like.

Martin Amis considers that a sense of humour is a serious business, and it is not funny not having one. He has pointed out that the humourless have no idea what is going on and cannot make sense of anything at all. The humourless as a bunch do not just know what is funny, they do not know what is serious. They have no common sense either and should not be trusted with anything.

'Inside Story' is a deeply curious book, in both senses it asks a lot of questions, and it often asks them oddly. Irony in memories in 'Inside Story' by Martin Amis helps to reflect Amis's own black farces and affirms the faith in life and people.

Virginija OSTAŠENKOVIENĒ

Klaipėdos universitetas, Klaipėda, Lietuva

**ŠIAULIŲ DVARAS ŠIAURĖS VIDURIO LIETUVOS DVARVIEČIŲ
ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ KONTEKSTE**

Lietuvos dvarai – svarbi istorijos ir kultūros paveldo sritis, kuri jau daug dešimtmečių tyrinėjama įvairiais aspektais – istoriniais, architektūriniais, ekonominiais, kultūriniais, menotyriniais ar paveldosauginiais. Tuo tarpu dvarvietės, kaip archeologijos tyrimų objekto, suvokimas į Lietuvos mokslą atėjo palyginti neseniai. Dvarai intensyviau pradėti tyrinėti tik XX a. paskutiniajame dešimtmetyje, o pastaraisiais dviem dešimtmečiais didesnės ar mažesnės apimties archeologiniai tyrimai kasmet atliekami net keliolikoje ar kelyse dešimtyse dvarviečių. 1994 m. suskaičiuota 3342 išlikusių dvarų ir jų liekanų, o 2004 m. sukurtoje Lietuvos dvarų duomenų bazėje fiksuoti 579 dvarai. Iš šių skaičių matyti, jog dauguma Lietuvos dvarų archeologizavosi – t. y. prarado daugumą kitų verčių, o jų paveldas išliko tik žemėje. 2022 m. duomenimis Lietuvoje archeologiškai tyrinėta apie 170 dvarviečių, dalis jų – Šiaurės vidurio Lietuvoje (Akmenės, Joniškio, Šiaulių, Pakruojo, Kelmės ir

Radviliškio r.), kur šiuo metu registruotos 84 valstybės saugomos dvarų sodybos, iš jų 24 buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Vienas pagrindinių dvarų pažinimo aspektų – dvaro lokacija kraštovaizdyje ir jų statiniai: erdvinis dvaro sodybos pastatų išsidėstymas, jų suplanavimas, statybos technika ir naudotos medžiagos, funkcinė paskirtis. Daugumos dvarų sodybų struktūros, užstatymo bei funkcinių zonų formavimasis truko ne vieną šimtmetį – vieni statiniai sunyko savaime, kiti buvo nugriauti, dar kiti perstatyti ar pastatyti nauji. Kai kurios šios permainos užfiksuotos išlikusiuose dvarų inventoriuose, rečiau – planuose. Trūkstamos informacijos spragą padeda užpildyti archeologinių tyrimų duomenys. Pranešimo tikslas ir būtų apžvelgti šio regiono dvarų archeologinių tyrimų dinamiką, jų pobūdį bei svarbiausius rezultatus, palyginti pagrindinius mokslinius duomenis. Atvejo analizei pasitelkta Šiaulių dvaro sodyba.

Silvija PAPAURĖLYTĖ-KLOVIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius, Lietuva

**TIRIAMOSIOS MEDŽIAGOS ĮVAIROVĖ KONCEPTŲ TYRIMUOSE
(KONCEPTO *TĖVAS* APRAŠYMO ATVEJIS)**

Žodinės asociacijos – tiesioginės informacijos apie koncepto turinį šaltinis. Reaguodamas į stimulus kalbos vartotojas parodo, kaip jis suvokia konkretų daiktą ar reiškinį, kokias charakteristikas priskiria, be to, asociacijose užfiksuotas ir stimulu pavadinto nekalbinės tikrovės objekto vertinimas. Siekiant aprašyti su konkrečiu objektu siejamą informaciją, pirmiausia būtina atsižvelgti į koncepto pobūdį, numatyti preliminarų aprašymo planą. Ir neatlikus analizės galima teigti, kas skirtinga nekalbinės tikrovės objektų prigimtis koreliuoja ir su skirtingu konceptų pobūdžiu, plg. situacinio pobūdžio LIŪDESIO konceptą ir į statiką orientuotą DUKROS konceptą. LIŪDESIO koncepto aprašymo būdas buvo apibrėžtas atlikus teorinės medžiagos analizę, o skirtingo pobūdžio medžiaga iš leksikografinių šaltinių, publicistikos, grožinės literatūros, papildyta laisvųjų asociacijų eksperimento rezultatais, patvirtino, kad pasirinktas aprašymo būdas yra tinkamas tokio tipo koncepto turiniui aprašyti.

Šiame pranešime pristatomo tyrimo tikslas – TĖVO koncepto aprašymo būdą pasirinkti remiantis su koncepto turiniu siejamos skirtingos medžiagos, t. y. žodžio *tėviškai* vartojimo pavyzdžių ir reakcijų į žodį stimulą *tėvas*, analize. Rengiant tyrimą pasitelkti šie metodai: aprašomasis, konceptualiosios analizės, laisvųjų asociacijų eksperimento. Siekiama apibendrinti, kokia informacija užfiksuota vieno ir kito tipo medžiagoje, išskirti pagrindinius koncepto požymius ir juos aprašyti. Tyrimo rezultatai lyginami su konceptų DUKRA ir SŪNUS analize, paremta žodžių *dukra* ir *sūnus* asociacijų laukų analize, daroma išvada, kuris iš pasirinktų aprašymo būdų – eiti nuo konkrečių pavyzdžių link aprašymo būdo ar jau pasirinktą aprašymo būdą pritaikyti pavyzdžiams – yra produktyvesnis.

Jūratė PAŠKONYTĖ

Klaipėdos universitetas, Klaipėda, Lietuva

PROTESTANTIŠKOSIOS KULTŪROS ŽENKLAI ŠIAURĖS LIETUVOJE: KOKLIAI SU SIBILĖS VON KLEVE ATVAIZDU

Sibilė von Klevė (vok. *Sibylle von Jülich-Kleve-Berg*, 1512–1554) – Saksonijos kurfiurstienė, Johano Frydricho I-ojo Kilniaširdžio (*John Frederick I*, 1503–1554) žmona, reformacijos judėjimo rėmėja. Archeologinių tyrinėjimų metu rasti kokliai su jos atvaizdu laikomi protestantiškosios kultūros ženklais, ypač tai patvirtina, kad kokliai Šiaurės Lietuvoje buvo rasti Radvilų valdytose dvaruose (Biržų ir Kražių). Biržų koklio reljefinio piešinio prototipu paimtas vokiečių graverio Hanso Brosamerio (vok. *Hans Brosamer*, 1490–1554) apie 1540 m. medyje išraižytas Saksonijos kurfiurstienės portretas, iki šiol atitikmenų nepavyko aptikti. Mažai tikėtina, kad ši graviūra galėjo patekti į krašto amatininkų rankas, todėl pagal ją pagamintos matricos tikriausiai buvo vokiškos kilmės. Kadangi Reformacijos šalininkus reprezentuojantys kokliai Europos mastu pirmiausia pasirodė protestantizmą išpažinusių didikų dvaruose, jų gamybos iniciatoriumi Biržuose laikytinas Mikalojus Radvila Rudasis, vienas pirmųjų Radvilų giminėje atsivertęs į evangelikų reformatų tikėjimą, kurį siekė įtvirtinti savo valdose. Kražiuose rasti keli identiški kokliai su Sibilės von Kleve portretu, kuris buvo prototipu medžio raižinio iš Luko Kranacho Vyresniojo (vok. *Lucas Cranach der Ältere*; 1472–1553 m.) dirbtuvių. Kražių dvaro istorija siejasi su Mikalojumi Radvila Juodoju (lenk. *Mikołaj Krzysztof Radziwiłł Czarny*, 1515–1565 m.) ir jo sūnumi Mikalojumi Kristupu Radvila Našlaičiu (lenk. *Mikołaj Krzysztof Radziwiłł (Sierotka)*; 1549–1616 m.). Šių koklių pirmavaizdis buvo naudotas ir Sparenburgo pilies kokliams, tačiau koklio vaizdas šiek tiek skiriasi. Svarbu paminėti, kad koklio matrica buvo kuriama naudojantis raižiniu, tačiau amatininkas galėjo papildyti, interpretuoti ar net suklysti kuriant. Todėl koklių išvaizda galėjo skirtis nuo analogų. Kokliai su įvairiai apipavidalintais Sibilės von Klevė atvaizdais žinomi iš Alumnato rūmų Vilniuje ir Artuso dvaro rūmų Dancige teritorijū, Turku mieste Suomijoje, Sparenburgo pilyje Vokietijoje. Remiantis ikonografija kokliai su Sibilės von Kleve atvaizdais priklauso prie Reformacijos koklių ir tai simbolizuoja koklių užsakovų socialines ir kultūrinės idėjas, bei asmeninius ryšius.

Ieva PĪGOZNE

The Institute of Latvian History, University of Latvia, Rīga, Latvia

REACHING THE PUBLIC IN THE SOVIET PERIOD: THE WORK OF LATVIAN ETHNOGRAPHERS

After the World War II the Institute of History resumed its work. A very important and productive part of the work of the ethnographers included yearly ethnographic expeditions and documenting the

material culture of people in towns and rural areas. The results of the expeditions were presented in conferences devoted to archaeological and ethnographic fieldwork which usually gathered some 100-200 attendees, as well as in regular publications that were started in 1957 (initially 3000 copies printed, later 1500 copies). Local exhibitions, concerts, consultations, and publications in regional newspapers accompanied every expedition. In addition, the ethnographers published popular scientific articles in national newspapers, magazines, and calendars. However all presented papers and publications had to undergo a thorough control, it can be argued that even without the luxury of the internet and social media the ethnographers reached the public quite successfully. The paper describes the available means of communication with general public that the ethnographers had at their disposal and how they used them, as well as tries to evaluate how successful they were. This is a progress report of a wider research done within the project “Ethnographer, Society, and Art: Symbiosis of Ethnology and Art and Discourse of the Soviet Colonialism in Latvia (Izp-2023/1-0052)”.

Monika POKORSKA-IWANIUK

Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland

THE PHENOMENON OF EVOLUTION OF LITHUANIAN AUTOBIOGRAPHICAL PROSE WRITING – REGIONAL DETERMINANTS

The aim of the article is to consider the development, in the beginning of the '90, of personal writing in the historical context referring to regain of Lithuania independence, and all associated with it social transformations. There are new themes, till this time unmentionable, outlawed that occur in public discourse. The traumatic memoirs of Sovietization, the experience of occupation, exile, gulags are the attempt to save the past, to come to terms with trauma. The writing boom is so plentiful, that occurs the new autobiographical literary outlook. Expressions such as “tremtis”, “tremtiniai”, “rezistencijos ir pasipriešinimo literature” seems to be characteristic only to one European region – Lithuania. In the literature analysis arises dissonance in the reception of the work, and the discussion between the form and the content has the new meaning that is not seen in other European memoirs writing.

Ivana PONDELÍKOVÁ, Veronika MAJDÁKOVÁ

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Trnava, Slovakia

**REVEALING MUSLIM CULTURE AND IDENTITY
IN KHALED HOSSEINI'S LITERARY WORKS**

Muslim culture and identity are multifaceted constructs shaped by various factors including religion, history, geography, language, traditions, and social practices. At its core, Muslim culture is deeply intertwined with the teachings and principles of Islam, which serve as a guiding framework for

individual and communal life. To truly grasp Islam, acquiring knowledge and understanding its principles is essential. Muslim culture encompasses diverse expressions across different regions and societies, reflecting the rich tapestry of global Muslim communities. This conference paper presents a comprehensive examination of Muslim culture and identity as reflected in the literary works of Khaled Hosseini, employing a multifaceted methodology encompassing discourse analysis, close reading, and ethnographic research. Hosseini's novels, including *The Kite Runner* (2003), *A Thousand Splendid Suns* (2007), and *And the Mountains Echoed* (2013), serve as rich reservoirs of Afghan cultural heritage, societal norms, and the complexities of Muslim identity in contemporary contexts.

Keywords: Muslims, Culture, Identity, Afghanistan, Khaled Hosseini, Literature

Aušra RIMKUTĖ-GANUSAUSKIENĖ

Kauno kolegija, Kaunas, Lietuva

APRANGOS SPECIALISTŲ TERMINŲ VARTOSENOS YPATYBĖS

Pranešimo tikslas – atskleisti iki šiol palyginti nedaug tyrinėtų aprangos specialistų vartojamų aprangos terminų ypatybes. Medžiaga rinkta iš XXI a. 2-uoju dešimtmečiu parengtų spausdintų ir internetinių šaltinių apie madą ir aprangą, kuriuose greta aprangos terminų pateikiamos ir jų apibrėžtys. Aprangos terminai rinkti iš šių spausdintų leidinių: N. J. Stevenson „Mados istorija: nuo ampyro silueto iki etiško dizaino“ (2014), „Mada. Nuo pirmykščių laikų iki šių dienų“ (2015), Laura Mizgirytė-Latour „10 auksinių mados raktelių ieškančiai savo stiliaus“ (2016), taip pat iš internetinių šaltinių: „Mados žodynelis | Ką reiškia...“ (2010) ir „Mados burtazodžių žodynelis: tai štai ką reiškia tie tarptautiniai žodžiai!“ (2017). Juose rasti 358 skirtingos aprangos pavadinimai.

Nustatyta, kad pagal kilmę aprangos specialistų kalboje vyrauja nelietuviškos kilmės aprangos terminai (55,3 %), rečiau – lietuviškos (25,9 %) ir mišrios (18,8 %) kilmės. Didžiąją dalį nelietuviškos kilmės aprangos terminų sudaro tarptautinės kilmės terminai, tokie kaip *anorakas*, *arnotas*, *brogai*, *čelsiai*, *džemperis*, *džinsai*, *fedora*, *frakas*, *galifė*, *hidžabas*, *kaftanas*, *kardiganas*, *mitra*, *mokasinai*, *pončas*, *sandalai*, *sombreras*, *smokingas*, *toga*, *tunika*, *turbanas* ir kt. Įdomūs tie nelietuviškos kilmės aprangos terminai, kurių nominacija susijusi su tikriniais žodžiais, t. y. eponiminiai aprangos terminai, pavyzdžiui: *čelsiai*, *derbiai*, *dokmartensai*, *džodpurai*, *martensai*, *leopardas*, *makintošas*, *meridžeinės*, *plimsoliai*, *spenseris* ir kt. Ryškiausiai išsiskiria nelietuviškos kilmės nenorminiai aprangos pavadinimai – dažniausiai nei ortografiškai, nei morfologiškai neadaptuoti skoliniai, tokie kaip *baby doll*, *boyfriend jeans*, *boot-cut*, *brogues*, *crop-top*, *espadrille*, *fascinator*, *jeggings*, *le smoking*, *loafers*, *louboutin*, *mules*, *Oxford shoes*, *pump* ir kt., kuriems net neieškota tinkamo įvardijimo, nors didžiosios jų dalies atitikmenys pateikiami aprangos terminų žodynuose ar kituose kalbos šaltiniuose.

Akivaizdu, kad aprangos specialistai vartoja nelietuviškos kilmės aprangos terminus dėl aprangos srities specifikos – aprangos sritis nėra izoliuota, darosi vis labiau globali. Aprangos specialistai turėtų

vartoti prie jau turimos aprangos terminų sistemos derančius aprangos terminus ir vengti mažiau žinomas aprangos sąvokas įvardyti originalo formos pavadinimais.

Syed Rahim SHAH

National Assembly of Pakistan/ International Islamic University Islamabad, Pakistan

FOSTERING INTERFAITH HARMONY ACROSS REGIONS: THE ROLE OF PARLIAMENTARY DIPLOMACY

Introduction

In today's interconnected world, diverse regions face the challenge of fostering interfaith harmony amidst complex religious landscapes. While traditional diplomacy often struggles to navigate these sensitive issues, **parliamentary diplomacy emerges as a powerful tool for building bridges and promoting understanding across regions.** By bringing together elected representatives from various faiths and backgrounds, parliamentary diplomacy facilitates dialogue, shapes inclusive policies, and raises awareness, paving the way for peaceful coexistence within and between regions.

Regional Challenges and the Need for Collaboration

Regions around the globe grapple with unique challenges related to interfaith harmony, including historical tensions, rising populism, the integration of diverse communities, and the potential for religious extremism. Addressing these issues necessitates **regional collaboration and a shared commitment to promoting understanding and tolerance.**

Parliamentary Diplomacy – A Bridge for Understanding

Parliamentary diplomacy offers a unique platform for fostering interfaith harmony across regions. Unlike traditional diplomacy, it directly involves **elected representatives who can:**

- **Facilitate Dialogue:** Regional parliamentary forums and conferences create platforms for representatives of different faiths to engage in open communication, fostering understanding and trust. This can help bridge divides, dispel misconceptions, and build trust between communities across regions.
- **Shape Inclusive Policies:** Parliamentarians can work together to develop and enact regional legislation that safeguards religious freedom, protects minority rights, and combats discrimination. This creates an enabling environment for peaceful coexistence within and between regions.
- **Raise Awareness and Advocate for Tolerance:** Leveraging their positions, regional parliamentarians can advocate for interfaith dialogue and policies that promote peaceful interactions between communities. This raises public awareness about the importance of interfaith harmony and encourages tolerance across regions.

Case Studies: Regional Parliamentary Initiatives

- **South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) Parliamentary Forum:** Provides a platform for South Asian parliamentarians to engage in dialogue and cooperation on issues related to interfaith harmony.
- **Arab Inter-Parliamentary Union (AIPU):** Facilitates dialogue and collaboration among Arab parliamentarians on matters of regional concern, including promoting religious tolerance and understanding.
- **Assembly of the Council of Europe (PACE):** Offers a platform for parliamentarians from 47 European countries to discuss and address issues related to human rights, democracy, and the rule of law, including matters of religious freedom and interfaith dialogue.

Challenges and Opportunities

Navigating sensitive religious issues, overcoming political and cultural differences, and ensuring effective implementation of regional policies remain challenges for parliamentary diplomacy. However, by **facilitating dialogue, shaping inclusive policies, and raising public awareness**, regional parliamentarians can play a crucial role in building more peaceful, inclusive, and tolerant regions for all.

Conclusion

In conclusion, **parliamentary diplomacy presents a valuable tool for fostering interfaith harmony across regions.** By leveraging its unique platform and capabilities, regional parliamentarians can contribute significantly to fostering understanding, tolerance, and peaceful coexistence among diverse communities. By overcoming existing challenges and fostering continued dialogue and collaboration, parliamentary diplomacy can play a vital role in building a more harmonious future for all regions.

Anastasija SMIRNOVA

University of Latvia, Rīga, Latvia

LITHUANIAN ORPHANAGES IN RIGA (1870s–1940)

19th century Riga faced many social problems because of the considerable urbanization. Riga was also famous for the fact that statistically, the city was the first in the empire to the poor relief aid and strong charity traditions, maintained in the interwar period and destroyed after the Soviet occupation. In the 19th century Riga, orphans and disabled people were separated in different orphanages and asylums by nationality and confession, and in interwar Latvia, this principle was still maintained. Historically, it is linked with the modern City Law of 1866 that postulated that the city is responsible for “its poor” and limited the “poor of the city” only to those registered. Therefore, access to poor municipal aid was limited for minorities and less financially stable people. Therefore, Latvians, who only started to understand themselves as a nation, Jews, partly poor Russians (separately Old believers and Orthodox), also catholic Lithuanians and Poles in need aided by their minority organizations. In interwar times,

the municipality of Riga took over those minority social care institutions – therefore, the orphanage and asylum residents were divided by nationality and/or confession. This phenomena is especially interesting in interwar nation- building process, because children, especially, orphans, were seen as a “national child”, future citizens and state was responsible in raising them loyal to the country they live. Therefore, minority orphanages, like Lithuanian orphanage needed to have good balance in raising children in multicultural and confessional environment, to teach both native and the language of the country him/her is living. In the beginning of the 20th century for more than 5% of inhabitants in Riga Lithuanian was their native language, therefore it was important to give social care for Lithuanian citizens. Paper *aims* to show the development of the modern Lithuanian social care institution for children – in Riga.

Anna STAFECKA

The Latvian Language Institute, University of Latvia, Rīga, Latvia

LATGALIC SUB-DIALECTS IN LATGALE AND VIDZEME: DYNAMICS AND PERSPECTIVES

Nowadays, Latvian subdialects are grouped into three dialects: *vidus dialekts* ‘Middle dialect’, *lībiskais dialekts* ‘Livonic dialect’, and *augšzemnieku dialekts* ‘High Latvian’.

The High Latvian dialect is spoken in eastern Vidzeme, eastern Zemgale, and across all of Latgale. It is divided into two subdialect groups: the *sēliskās izloksnes* ‘Selonic subdialects’ and the *latgaliskās izloksnes* ‘Latgalian subdialects’.

The Latgalian subdialects of High Latvian are found in northeastern Vidzeme near Alūksne, Gulbene (*Vidzemes latgaliskās izloksnes* ‘Vidzeme’s Latgalian subdialects’) and in Latgale (*Latgales latgaliskās izloksnes* ‘Latgale’s Latgalian subdialects’). It should be noted that 300 years ago a state boundary divided the region where the Latgalian subdialects of High Latvian were spoken, which left a considerable impact also on local speech. The Latgalian subdialects in Vidzeme region gradually shifted towards Standard Latvian, while in Latgale the local subdialects remained the main means of communication throughout centuries. Nowadays, too, the difference between these both groups of High Latvian sub-dialects is rather distinct.

After World War II, the usage of Latgalian subdialects in Vidzeme shrank. In the late 20th century and early 21st century, as the dominance of Standard Latvian grows, the use of subdialects has decreased even more. Because of the attrition of dialectal features, the boundary of the High Latvian dialect has moved towards the east – namely, its territory is diminishing.

Subdialects, in general, are still more vital in Latgale – the region where they are supported both by the historical Latgalian written tradition (based on the local subdialects), and the usage of subdialects in the Roman Catholic church and in cultural events. Nevertheless, the usage of subdialects in Latgale is

not homogenous, too. The development of the both two groups of Latgalian sub-dialects and possible future perspectives will be discussed.

Tomasz STOLARCZYK

Library of Lodz University, Lodz, Poland

**FORMER MONASTIC LIBRARIES FROM THE AREA OF THE CURRENT
LODZ VOIVODESHIP IN HISTORICAL AND BIBLIOLOGICAL RESEARCH**

In my paper, I would present the research that was and is currently being conducted on former monastery book collections from the area of the current Lodz Voivodeship. I would briefly discuss historical and bibliological methods thanks to which it is possible to recreate the resources of former conventual libraries in this area and present the most important monastic collections. I would also present old library inventories and surviving volumes from former monastery libraries from the current Lodz Voivodeship which are currently kept in Polish church and university libraries. I would also like to discuss the cultural role of monastic libraries in the past and present and their importance for local communities.

Vitalija STRAVINSKIENĖ

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, Lietuva

**VILNIAUS KRAŠTO LENKŲ BENDRUOMENĖ: NAUJOS INTELIGENTIJOS
FORMAVIMO PROBLEMA (1944–1964 METAI)**

1944 m. rudenį Vilniuje pradėta realizuoti lenkų gyventojų perkėlimo iš LSSR į Lenkiją akcija nulėmė radikalius pokyčius šios bendruomenės ir viso regiono gyvenime. Viena šios akcijos (1944–1947 m.) pasekmių – Lietuvoje praktiškai neliko lenkų inteligentų. Regione likusi lenkų bendruomenė atsidūrė savotiškame vakuume. Tačiau siekiant šio regiono ir jo gyventojų sklandžios sovietizacijos, buvo pasirinkta strategija – suformuoti naują sovietinę lenkų inteligentiją. Taigi sovietinės valdžios sprendimu Vilnius tapo naujos lenkų inteligentų formavimo erdvė. XX a. 5-ojo deš. antrojoje pusėje ir 6-ojo deš. pradžioje čia buvo steigiamos specialios institucijos – lenkų mokytojų institutas, laikraščio redakcija ir kt., kurios turėjo padėti įgyvendinti keltą tikslą. Pranešime bus nagrinėjamas šio tikslo realizavimas, aiškinamasi, kodėl būtent Vilnius tapo SSRS lenkų inteligentijos formavimo vieta, kodėl buvo pasirinkta humanitarinės inteligentijos formavimo kryptis ir kokie buvo pasiekti rezultatai.

Alicja SZUMOWIECKA

Doctoral School in the University of Siedlce, Siedlce, Poland

**MUSIC IN THE CZECH CULTURAL DIPLOMACY IN THE VISEGRAD GROUP
AFTER THE DISSOLUTION OF CZECHOSLOVAKIA**

Cultural diplomacy is a method of creating the image of the state. Music is one of the most popular field of art which is used by Czechs to build their soft power because of the fact that it is not necessary to have any knowledge about this country to listen to pieces of their composers. During my presentation I will show what kind of activities have been taken by the Czech governments and sociality after 1991.

My speech will be composed of four parts. Firstly, I will say about a few theoretical aspects of Czech cultural diplomacy, for example about the levels of communication between governments and people from different countries. The second section will be concerned with the activity of the Czech government in other states of Visegrad Group. It will be based on events organised by the Czech Centres. During the third part of my speech I will present the examples of festivals and other initiatives of Czechs connected with national music and composers, and organised in Poland, Slovakia and Hungary.

In the last part of my presentation I will say about conclusions of my studies. I will try to answer the following questions: if the Czech “musical” diplomacy was the same in every state of the Visegrad Group and what Czechs wanted to say Polish, Slovakian and Hungarian people about their culture, nationality and values they believe in.

Reda ŠATŪNIENĖ

Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Kaunas, Lietuva

***“SAVĖS TOBULINIMO“ NARATYVAS NEKONVENCINIO GYDYMOŠI SAMPRATŲ
DISKURSE LIETUVOJE***

Pranešime nagrinėjamas „savęs tobulinimo“ naratyvas (-ai) nekonvencinio gydymosi sampratų diskurse Lietuvoje, siekiant aptikti Lietuvos kaip savito po-sovietinės kultūros regiono (ir sistemos) galimus pasaulėžiūrinius savitumus (siejant su istoriniu – kultūriniu kontekstu) analizuojamos temos ribose.

Pasitelkiant ankstesnį humanitarinės ir socialinės srities tyrėjų įdirbį, atitinkamas akademinės prieigos ir socialinės ir kultūrinės antropologijos „emic“ („iš vidaus“) perspektyvą, pranešime bus analizuojamos „savęs tobulinimo“ reprezentacijos ir jų reikšmės nekonvencinių savigydos (įtraukiant ir dvasingumą) praktikų entuziastų pasaulėžiūroje nuo nepriklausomybės atgavimo 1990-aisiais iki šių dienų.

Etnografinio tyrimo duomenys Lietuvoje atskleidė tendenciją, kad netradicinio gydymosi/savigydos sampratos (ir praktikos) siejamos su saviugdos, savęs pažinimo, vidinio „aš“ arba dvasinio tobulėjimo idėjomis. Todėl pranešime bus detaliau nagrinėjama „savęs tobulinimo“ samprata: reikšmė, prasmės kūrimas ir jos įvairios manifestacijos (pvz., išreikšta dvasinės / vidinės „evoliucijos“ naratyvu).

- Kaip suprantamas, traktuojamas „savęs tobulinimas“ ir „savęs pažinimas“? Kodėl manoma, kad savęs tobulinimo praktika yra svarbi? Kuo ir kaip ši svarba pasireiškia? Kaip formuojama ir įsivaizduojama savęs (dažniausiai „vidinio“ savęs) saviugdos veikla, šios veiklos prasmė, poreikis?

Kaip savęs tobulinimo idėja įsikomponuoja į platesnį nekonvencinio gydymo / savigydos diskursą, Lietuvos istorinį ir kultūrinį kontekstą?

Dovilė TAMULAITIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius, Lietuva

PRIELINKSNINIŲ LIETUVIŲ DRIMONIMŲ KILMĖS BRUOŽAI

Pranešime kilmės atžvilgiu aptariami prielinksniniai Lietuvos drimonimai – miškų, miškelių, šilų, krūmų bei jų dalių vardai – užrašyti iš gyvosios kalbos. Stuktūriniu požiūriu tokius vietovardžius sudaro du komponentai – prielinksnis ir bendrinis ar tikrinis daiktavardis. Aptariant drimonimus visu pirma jie grupuojami pagal prielinksni (*añt, apiẽ, àž, ažù, , paga , pãlei, pa , pàs, põ, priẽ, prõ, tiẽs, ùž, užù*). Pagal antrojo komponento (dėmens) leksinį pobūdį drimonimai skirstomi į apeliatyvinius (kilusius iš bendrinių žodžių), asmenvardinius (kilusius iš tikrinių asmenvardžių ir bendrinių asmenų pavadinimų) ir vietovardinius (kilusius iš kitų vietų vardų).

Pranešime taip pat atkreipiamas dėmesys į prielinksninių drimonimų paplitimą, tarminius bruožus.

Jolanta VASKELIENĖ

Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Šiauliai, Lietuva

NAUJADARAI PETRO RAKŠTIKO TEKSTUOSE

Pranešime kalbama apie iš Šiaulių krašto kilusio, Šiauliuose gyvenančio dailininko tapytojo, skulptoriaus ir rašytojo Petro Rakštiko knygoje *Vėjas, lapas ir rakursas* (Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2005), *Genys kala tylą* (Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2007) ir *Musių dainos* (Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2014) rastus naujadarus. Tyrime naujadarais laikomi į atraminius žodynus: *Lietuvių kalbos žodyną* ir jo papildymų kartoteką, *Dabartinės lietuvių kalbos žodyną*, *Bendrinės lietuvių kalbos žodyną* ar jo antraštinę, *Tarptautinių žodžių žodyną* – neįtraukti morfologinėmis priemonėmis padaryti dariniai. Pranešime kalbama apie naujadarų darybos, semantikos ir vartosenos ypatumus, stilistines išgales.

Manvydas VITKŪNAS

Genorolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Vilnius, Lietuva

KARYBOS IŠTAKOS LIETUVOS TERITORIJOJE: REKONSTRUKCIJOS GALIMYBĖS

ORIGINS OF WARFARE IN THE TERRITORY OF LITHUANIA: POSSIBILITIES OF RECONSTRUCTION

Pranešimo autorius bandys atskleisti iki šiol gana menkai aptartą temą – karybos ištakas Lietuvoje akmens ir bronzos amžiuose. Bus pristatyta to meto ginkluotė, aptarti diskusiniai klausimai, nuo kada medžiotoją galima laikyti ir kariu, o taip pat gilių diskusijų tarp Lietuvos archeologų sulaukęs klausimas dėl karių etoso (ne)buvimo Rytų Baltijos regione dar ir bronzos amžiuje. Pranešimą ir jo pagrindu planuojamą parengti mokslinį straipsnį praturtins archeologo, karybos istoriko M. Vitkūno ir dailininko Šarūno Miškinio parengti riki šiol mokslinėje literatūroje dar nepublikuoti rekonstrukciniai piešiniai.

Katarína WELNITZOVÁ

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Trnava, Slovakia

GRAMMAR LIMITS IN TYPOLOGICALLY DIFFERENT LANGUAGES

The given lecture deals with grammatical errors of bilingual children who speak English and Slovak. Since English is an analytical language and Slovak is a synthetic language, when using both languages alternately, we can feel the influence of one language on the other, often resulting in grammar inadequacy. The most significant differences between the given languages can be detected at the level of morphology and syntax. While English mostly uses prepositions and articles to express morphological categories, in Slovak, the categories can be expressed by single morphemes fixed to the word (e.g. *they will not go* (ENG) – *nepôjdu* (SVK)). Another significant difference can be seen in word order: English as an analytical language has a relatively strict word order (7 basic rules for creating a sentence), Slovak has a relatively free word order. Following the theoretical background of the issue, we will deal with the use of selected linguistic phenomena in bilingualism. A research carried out on children speaking English and Slovak indicates that typologically different languages have an impact on adequacy. The use of language and correct language constructions depends on the age of the child and the level of language they master. Above all, it is determined by several factors, e.g. language environment, in which bilingual child grows.

Szabolcs ZALAY

Pécs Leówey Klára High School and József Eötvös College, Teacher Training Institute, Baja, Hungary

REVIVAL OF SPIRITUAL MEMORY THROUGH THE IDENTIFICATION OF THE COMPONENTS OF PEDAGOGICAL CULTURE

In my presentation, I undertake to present the dimensions and components of pedagogical culture in a complex system. According to my research hypotheses, as well as my already completed investigation results, as well as my conviction based on my personal experiences, we have preserved the image of the wholeness of the world in our common spiritual memory. A pedagogical situation or an independent entity (such as a teacher, a lesson, a pedagogical organization or system) can carry this image, depending on its quality. The measure of this can be called the Universal Pedagogical Index. Until now, this concept has not existed in either universal or local usage. Several research and development projects deal with the objective measurement of the quality of pedagogical work, and there are promising initiatives to compare different pedagogical entities (occupations, lessons, teachers, organizations, educational systems, etc.). The pedagogical culture is complex and multifaceted, so it is difficult to characterize its quality with a single indicator. However, based on my research, I claim that we now have an increasingly accurate picture of the factors influencing pedagogical efficiency, and based on these, a complex indicator system can be developed that takes into account all the defining aspects of pedagogical work. The introduction of the Universal Pedagogical Index can bring many advantages. It enables a more objective and comparable evaluation of the pedagogical work. It can be used to identify the areas to be developed at different levels. It contributes to making more effective educational management decisions.

Guna ZARIŅA

University of Latvia, Rīga, Latvia

FRONT ORGANIZATIONS OF THE LATVIAN COMMUNIST PARTY IN THE 1920S: THE CASE OF THE ORGANIZATION “HUMAN RIGHTS”

The most notable radical left-wing organization in interwar Latvia was the Latvian Communist Party (LCP). Its activities were directly coordinated and financed by the USSR with the aim of undermining the domestic security of Latvia. Due to any communist activity being deemed illegal by the Latvian state, the communists continued their activity by infiltrating legal structures and establishing front organizations that were politically dependent on the party.

The paper will showcase a striking example of front organization activities aimed at destabilizing Latvian democratic statehood by analysing the case of the organization “Human Rights” (“Cilvēka tiesības”). Despite operating for only a year (1927–1928) and masking its activities as aid for both prisoners and their families, the organization operated as a front for the LCP. This approach

provided communists with legal means to spread propaganda to the public, publish and promote seemingly legal press, as well as to announce and organize meetings. Despite the short period of its operation, the case of “Human Rights” allows researchers to draw several new conclusions on the phenomenon of communist front organizations in both local and regional contexts.

Organizatorius / Organiser

Regionų plėtros institutas Vilniaus universiteto Šiaulių akademija Vytauto g. 84 LT-76352 Šiauliai, Lietuva El. paštas: regina.kvasyte@sa.vu.lt	Institute of Regional Development Vilnius University Šiauliai Academy Vytauto Str. 84 LT-76352 Šiauliai, Lithuania E-mail: regina.kvasyte@sa.vu.lt
--	---

Mūsų partneriai / Conference partners:

Informacinis rėmėjas / Media sponsor

